

DD

ПАРК ІСТОРІЇ ЗЕМЛІ
UNDERHILL

ЦІКАВА ГЕРАЛЬДИКА І ВЕКСИЛОЛОГІЯ

ВСТУП

Ця книга доступно розповідає про виникнення геральдики та застосування гербів в Україні, ознайомлює з різноманітними герботвірними традиціями і правилами крізь призму використання гербів різними установами та окремими особами: монархами, політиками, військовими, правоохоронцями, представниками освітянської чи медичної спільнот. Геральдика до сих пір захоплює багатьох людей, які поглиблено цікавляться історією.

Дехто розглядає геральдику як старомодне, проте водночас витончене заняття, інші – як снобістський анахронізм. На наше переконання, геральдика досі доволі популярна, бо дає змогу пам'ятати про славне й доблесне минуле. Сподіваємось, що ця книга надихне вас детальніше вивчати генезу та специфіку цієї прикладної історичної дисципліни.

Де, коли і чому виникли герби?

Упродовж віків людину повсякчас супроводжували розмаїті символи, що відображали мотиви різних видів життєдіяльності (полювання, скотарство, землеробство та ін.), означали владу, уособлювали тотеми чи інші об'єкти вірувань і поклоніння тощо. Вони з'являлися в усіх народів на стадії родового патріархального устрою також для позначення власності, що належить родові, а з виникненням приватної власності – окремим родинам. Здавна різні народи під час воєнних змагань використовували певні символи, що мали вказувати місце збору воїнів. Найчастіше це був шматок тканини, прикріплений до списа, що згодом утратив традиційний вигляд як стяг чи прапор.

Поняття «герб» у значенні лаконічного графічного малюнка, що має певне символічне значення та скомпонований за встановленими правилами, виникло в Західній Європі в XI–XII ст. за часів хрестових походів. Про причини появи таких знаків і досі тривають дискусії. Переважно їх пов'язують із необхідністю відрізнити в бою своїх від чужих. Така потреба зумовлена, зокрема, особливостями тогочасного озброєння. Доцільною видається думка, що тут мала вплив також емблематика народів Близького Сходу, з якою європейські лицарі зіткнулися під час хрестових походів. Тоді й постала геральдика – мистецтво герботворення і водночас наука, що регулює основні принципи складання і вживання гербів.

На сучасних українських землях різні знакові системи функціонували і в античні часи, і в період Київської Русі. На їх формування значною мірою вплинули не лише місцеві традиції, але й запозичені – передовсім народів степу, варягів, візантійців. Упродовж століть суспільно-політична еліта нашого народу незмінно мала військово походження.

1.

1. Золотник князя Володимира Великого, кін. X – поч. XI ст., діаметр 23 мм, вага 4,34 г, 916°

2. Срібник князя Ярослава Мудрого, поч. XI ст. Знайдений у 1830-х неподалік м. Тарту, Естонія. 25 мм, 3,77 г, 960°

3. Срібник князя Володимира Великого, кін. X – поч. XI ст. Походить із Ніжинського скарбу 1852 р., діаметр 29 мм, 2,93 г, 600°

Окремий пласт тут становлять знаки Рюриковичів – двозуби та тризуби, що виконували функцію княжих символів. Хоча вони вже ставали предметом наукових досліджень, годі сказати, що всі аспекти стосовно походження, семантики та призначення таких символів уже остаточно з'ясовані. Необхідно відповісти на запитання, що неминуче виникають у процесі аналізу української символіки: постали ці ранньогеральдичні пам'ятки під впливом Заходу чи розвинулися на місцевому ґрунті? Із якого часу можна простежити їхнє існування? Чи становили вони певну систему, подібну до західної геральдики? Іншими словами – відколи зображення щитів на християнському Сході й передусім у Візантії набувають геральдичного характеру? У чому подібність й чим відрізняються знакові системи ромейського Сходу та латинського Заходу?

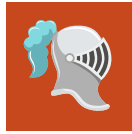

2.

3.

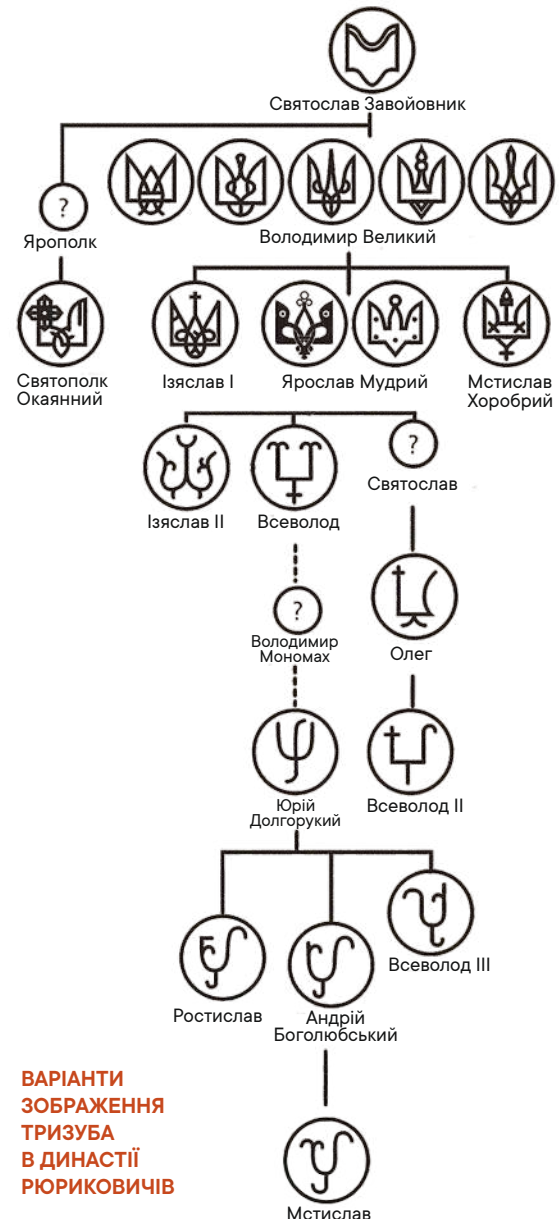
Символ тризуба і його використання

Одноставної думки про походження та значення тризуба немає. З огляду на те, що цей символ доволі простий і вживався в різних модифікаціях, подібні зображення намагалися знаходити у знакових системах Індії, Давнього Єгипту і Південної Америки. Проте активний період функціонування дво- і тризубів припадає на період X–XIII ст., тому, мабуть, є сенс досліджувати походження цих символів у місцевих традиціях чи принаймні в культурах тих народів, які брали участь в етногенезі українців у той час. Очевидно, що певні паралелі можна провести і з античними знаками північного Причорномор'я, із символами печенігів та інших степових народів, і з-поміж скандинавських знаків. Не менш популярні й різні містичні теорії, де тризубам надається магічне значення, що пов'язується з числом три тощо. Хоча подібні версії зазвичай мало переконливі.

Оскільки таємничі дво- і тризуби траплялися не лише на монетах, а й на княжих печатках та інших предметах, вони привернули увагу і нумізматів, й археологів, і дослідників історії мистецтва. Різні типи й видозміни цих знаків отримали узагальнену назву «Родові знаки Рюриковичів». Велике значення для їхнього дослідження мала знахідка на околиці Ніжина 1852 року майже 200 срібників, битих за правління Володимира Святославича (Великого), Ярослава Мудрого та Святополка Володимировича (Окаянного). А згодом – і скарб, виявлений 1876 року в Києві. Найбільшу увагу дослідники передусім зосереджували на зображеннях монет, особливо срібників і золотників Володимира Святославича.

Подібні відтворення знаків Рюриковичів знаходять також на цеглі й камінні. Трапляються вони й на зброї, посуді, печатках-перснях, свинцевих пломбах, прикрасах, їх також намагаються виокремити на різних оздобних орнаментах у пластиці й рукописних малюнках. Фактично від X до першої половини XIII ст. знаки Рюриковичів були поширені у всіх князівствах Київської Русі, вони постійно зазнавали змін і модифікувалися з додаванням різних додаткових елементів.

Існує багато різних теорій про призначення цих знаків. Дослідники досі сперечаються, чи вони були символами державної влади, монограмми, релігійними атрибутами, військовими емблемами, геометричними орнаментами, чи відігравали ще якусь іншу роль?

Задовільного пояснення наразі не дає жодна з теорій, що за часів Київської Русі дво- та тризуби вживалися передовсім як символ князівської влади Рюриковичів. Мідні підвіски з таким зображенням могли бути нагрудними відзнаками гідності представників князівської адміністрації: посадників, тиунів, вірників. Цілком імовірно, що подібні предмети були вірчими знаками для дипломатичних представників і чиновників-адміністраторів, виконаними за давньо-скандинавськими взірцями. Так чи інакше, знаки Рюриковичів функціонували і в політичній, і у військовій, і в торговельній, і в господарській сферах.

Золотий лев, що спинається на скелю, – символ Руського королівства

Які символи використовував Данило Романович (1201 – 1264) – перший король Русі – годі сказати напевно, адже надто мало вціліло джерел.

Протягом XII ст. Київська Русь перетворилася на своєрідну конфедерацію земель, кожна з яких жила своїм власним політичним життям. Інтегровальними чинниками залишалися спільна для всіх земель династія, номінальне старійшинство київських князів та ідея єдності Руської землі перед зовнішніми загрозами, передусім – з боку кочових степових племен. Власне, саме ця ідея спонукала політичних керманів тогочасної Русі шукати засоби надання цій єдності реального змісту.

Найвизначніших результатів у справі відновлення політичної єдності Русі спромігся досягти на зламі XII – XIII ст. Роман Мстиславович, що об'єднав у 1199 р. Волинські та Галицькі землі в єдине державне утворення та опанував у 1201 р. столярний Київ. На жаль, його несподівана смерть у 1205 р. через сутичку під Завихвостом на деякий час перервала ці об'єднавчі процеси. Однак, сини Романа – Данило та Василько – досягши дорослого віку, поступово зібрали батьківську спадщину в єдине державно-політичне ціле.

1.

2.

3.

4.

3. Аркуш із Фламандського рукописного гербовника «Armorial Lyncenich», перша пол. XV ст. Золотого лева, що спинається на скелю, (праворуч – цей фрагмент збільшено) подано тут серед гербів земель, підвладних великому князеві литовському.

4. Герб із золотим левом у синьому полі в «Armorial universel, avec blasons peints» у французькому рукописному гербовнику XVI ст. подано двічі. Уперше його підписано «Leopolien terra», далі – «Terra Leopolien» (Львівська земля). На обох гербах лев спинається на скелю. На одному – без корони, на другому – коронований.

1. Герб Львівської землі з гербовника Марка Амброзія з Ниси «Arma Regni Poloniae», Антверпен, 1562 р.

2. Печатка князя Володислава Опольського 1379 року. Уживав у титулі «TERRE RUSSIE DOMIN ET HERES» – «Руської землі володар і самодержець» (прорисовка сер. XIX ст.). Обабіч князя на троні зображено два щити з гербами: ліворуч – орел – символ Опольського князівства в Силезії, праворуч – лев – символ Руської землі.

Появу лева в геральдиці Королівства Русі зазвичай тлумачать західноєвропейськими впливами. Лев справді був одним із найпопулярніших геральдичних символів у ті часи й на сусідніх із Руссю землях. Проте не слід відкидати і потенційних давньоруських традицій. Так, Іван Крип'якевич звертав увагу на те, що літописці часто порівнювали з левом Романа Мстиславича, Данилового батька. Не виключено також, що лева міг уживати ще він. Відображенням цієї знакової традиції міг би бути вибір імені Данилом Романовичем для одного з синів. Звісно, усе це тільки припущення. Але ж походження назви Львова від імені Льва Даниловича на підставі значно пізніших переказів також не видається достатньо аргументованим. У всякому разі, появу «руського лева», як і утвердження геральдичних традицій у Галицько-Волинському королівстві, цілком можна датувати серединою XIII ст. – періодом правління короля Данила.

Під трьома коронами, без «руського лева»

У результаті першого поділу Речі Посполитої 1772 року частину західноукраїнських земель приєднано до Австрійської імперії. Підставою для цього слугували давні претензії угорських монархів на Галицьку Русь, які вживали у своєму титулі слосполучення «король Галіції і Лодомерії» (тобто Галичини і Волині; латинізована форма назви «Володимирія» від міста Володимира – столиці краю). А позаяк імператриця Марія-Терезія була також королевою Угорщини, то захоплення цих територій австрійська дипломатія намагалася обґрунтувати в брошурі-маніфесті, виданій у Відні латинською, німецькою, французькою та польською мовами. Окрім маніпулювання фактами, вибраними з різних хронік та архівних документів, як важливий аргумент вказувалося, зокрема, що угорські монархи ніколи не відмовлялися від Галіції і Лодомерії, а на своїх печатках поміщали їх герби. В універсалі Марії-Терезії від 11 вересня 1772 року визначено межі цих «здавна належних їй провінцій».

Угорські претензії на Галицьку землю оприявлювалися з часів, коли Бела III, скориставшись князівськими міжусобицями, ув'язнив князя Володимира Ярославича, посадив у Галичі свого молодшого сина Андрія та близько 1190 року присвоїв собі титул короля «Galliciae». Галичани невдовзі вигнали сина Бели, однак, зійшовши 1205 року на угорський трон як Андрій II, у документах він активно починає вживати титул «Dei gratia, Hungariae, Dalmatiae Croatiae, Ramae, Seruiae, Galliciae, Lodomeriaeque rex» – «Божою милістю король Угорщини, Далматії, Хорватії, Рами і Сербії, Галичини та Володимирії».

У 1214 році йому вдається посадити в Галичі й коронувати тут свого малолітнього сина Коломана, який після розгрому угорців під Галичем 1221 року втрачає реальну владу в місті. Однак угорські монархи й надалі використовували в документах титул «королів Галичини». На печатках короля Матяша Гуньяді в 1470-х роках уперше з'являється і претензійний герб цього краю – корона в щиті. А в праці Яноша Туроці «Chronica Hungarorum» (1488) символ, що представляв Галичину, має такий вигляд: у синьому щиті одна над одною дві золоті корони. Такий же «галицький» герб подано й на маєстатовій печатці короля Владислава II 1490 року. Цей же претензійний символ застосовували згодом і Габсбурги – імператори Священної Римської імперії, які з XVI ст. правили землями угорської корони.

Герб Королівства Галичини та Володимирії з Великим князівством Краківським і князівствами Освенцима й Затору, коронного краю, утвореного на історичних землях Королівства Руси та Руського воєводства, – складова частина Габсбурзької монархії, Австрійської імперії й Австро-Угорщини в 1772–1918 роках.

У XVII ст. претензійний герб Галичини відомий уже з трьома золотими коронами – дві над однією в синьому полі.

Офіційним для краю цей символ був до 1804-го, коли за наказом цісаря Франца II впроваджено новий герб Галичини, що проіснував понад 100 років до кінця австрійського панування: у синьому полі червона балка, над нею – чорна галка (eine schwarze Dohle), а внизу – три золоті корони, дві над однією.

Галка за польських часів упродовж століть була символом Галицької землі Руського воєводства. На печатках галицько-волинських бояр вона відома ще з XIV ст. У першій половині XVIII ст. поєднання галки та трьох корон з'являється й у деяких австрійських публікаціях як варіант претензійного герба Галичини. Тепер його узаконено разом із трьома коронами. Замінений новим австрійським символом давній герб із «руським левом» досить швидко вийшов із ужитку та зник на понад сім десятиліть.

Акт Злуки та пошуки об'єднавчого символу Української Республіки

Західноукраїнська Республіка, утворена в листопаді 1918 р., боролася за своє існування у важких умовах українсько-польської війни.

Не кращою була ситуація у Великій Україні. 11 листопада 1918 р. Німеччина визнала капітуляцію й прогнала війну державам Антанти. Ця обставина негативно відобразилася на стабільності гетьманського режиму Павла Скоропадського. Його політичні противники, представники лівих українських партій, які не так давно були за допомогою кайзерівського війська усунуті Скоропадським від влади внаслідок державного перевороту, прагнули взяти реванш і відновити Українську Народну Республіку. У ніч із 13 на 14 листопада 1918 р. опозиційні лідери утворили Директорію – колективний орган керівництва антигетьманським повстанням, до складу якого увійшли Володимир Винниченко, Симон Петлюра, Опанас Андрієвський, Федір Швець і Андрій Макаренко.

26 грудня 1918 р. вони офіційно оголосили про відновлення Української Народної Республіки.

Не менш важливі події відбуваються й на Заході України. 3 січня 1919 р. у Станиславові, тоді тимчасовій столиці ЗУНР, у великому театральному залі готелю «Асторія» (Nadiya Palace), парламент Республіки, УНРада (доповнена виборними представниками від міст та повітів), шляхом акламації одногослосно схвалив текст «передвступної» угоди.

21 січня, напередодні офіційної церемонії проголошення акту Злуки ЗУНР і УНР, комісія в справах вироблення проекту герба УНР провела нове засідання на Софіївській площі, у якому взяли участь Петро Дорошенко (голова), академік Орест Левицький, професор Георгій Нарбут, професор Григорій Павлуцький, а також Павло Зайцев, Микола Біляшівський та Вадим Модзалевський. Після обговорення поданих раніше Нарбутом проєктів комісія зробила висновок, що в гербі Соборної України необхідно зафіксувати емблеми обох республік – УНР і ЗУНР, а також знак Київської Русі й голуба з оливковою гілкою як символом замирення. Герб пропонували зобразити так: щит розтятий, у золотому полі – козак із рушницею в синій одежі, у синьому полі – золотий лев, посередині – синій щиток із золотим знаком князя Володимира, у нашоломнику летить голуб із галузкою оливи, а замість намету – картуш у стилі українського бароко. Планували також додати герби Буковини, Слобожанщини та інших земель, однак ці питання було доручено опрацювати Георгієві Нарбуту.

1.

2.

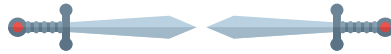
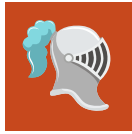
3.

1. Матриця печатки Державного секретарства Української Держави, створена за ескізом Георгія Нарбути, 1918 р.

2. Печатка УНР, автор Василь Кричевський, 1918 р.

3. Матриця печатки УНР, створена за ескізом Василя Кричевського, 1918 р.

4.

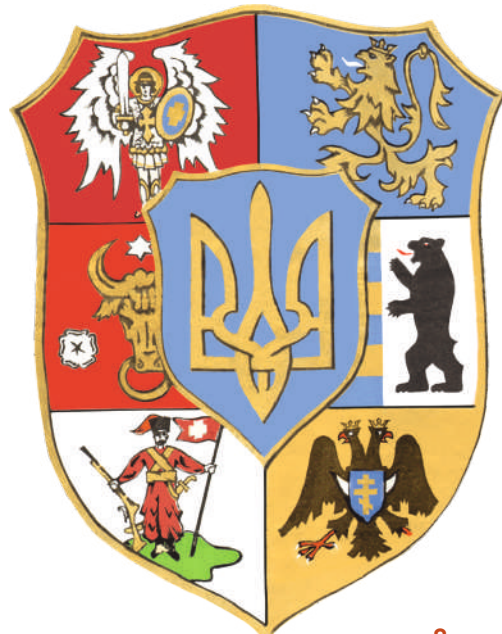
5.

6.

7.

8.

А вже через два тижні, 5 лютого, українські війська залишили Київ. Вісь державного розвитку була зміщена на кілька десятиліть. Цей акт сприймаємо великою мірою як заповіт у державному будівництві, що стосується теми державних символів України.

Через наступ більшовицьких військ на початку лютого 1919 р. армія УНР була змушена покинути Київ – відповідно подальша робота над соборним гербом у комісії зі зрозумілих причин припинилася.

Як пише доктор історичних наук, голова УГТ Андрій Гречило: «...Для повного уявлення про процес герботворення 1918 р. бракує ще зображення проєктних варіантів Георгія Нарбута. Із наведених документів видно, що принаймні на стадії ескізів вони існували. Відомо, що якісь проєкти Нарбута були знищені під час чистки Львівських музеїв у 1950-х рр. Виявлення нарбутівських варіантів великого та малого герба змогло б разом із відомим зображенням печатки Української Держави сформувати повну картину становлення українських державних символів за період гетьманування Павла Скоропадського...».

На жаль, невідомою є й історія ескізів Нарбута для великого герба Соборної України. Проте, якби вони були, про що, звісно, є певні натяки в записці комісії 1919 р., то який би мали вигляд? Запитання досі без відповіді.

4. Малий герб України.

5. Герб ЗУНР із дипломатичного паспорта Євгена Петрушевича, виданого Консулатом у Братиславі, 1923 р.

6. Ескіз герба Української Держави авторства Георгія Нарбута, 1918 р.

7. Герб УНР авторства Василя Кричевського, 1918 р.

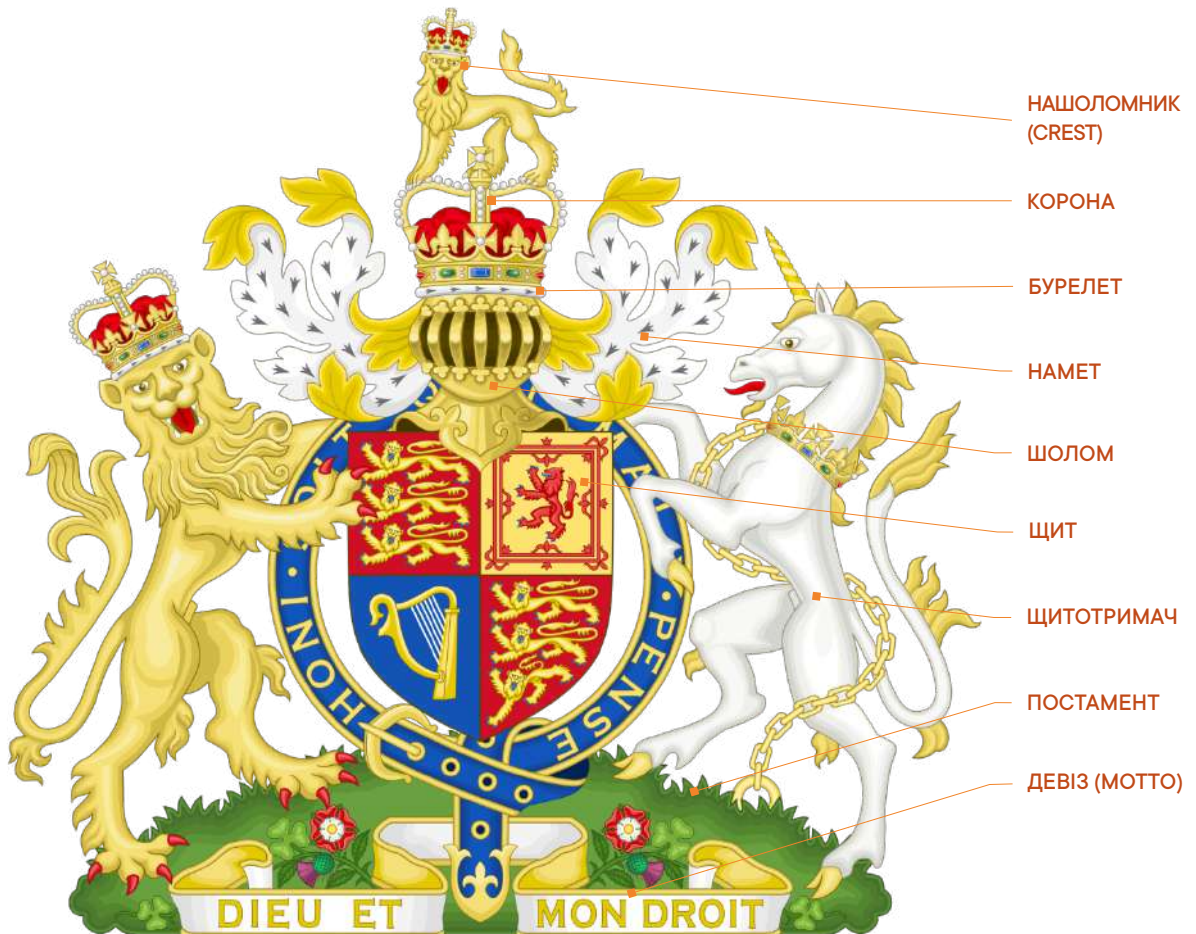
8. «Соборний Герб України», розроблений на замовлення Уряду УНР в екзилі, 1939 р. Автор Микола Битинський.

Структура герба та його основні елементи

Герб (пол. herb від нім. Erbe – спадщина) – емблема; усталений відповідно до законів геральдики відмітний символічний знак (зображення), що належить державі, населеному пункту, дворянському роду або окремій особі. Герб зображують на прапорах, хоругвах, монетах, печатках, документах тощо. Вивченням історії гербів і їхніх особливостей займається геральдика. Упорядкованою збіркою гербів є гербовник. Усний або письмовий опис герба називають блазоном.

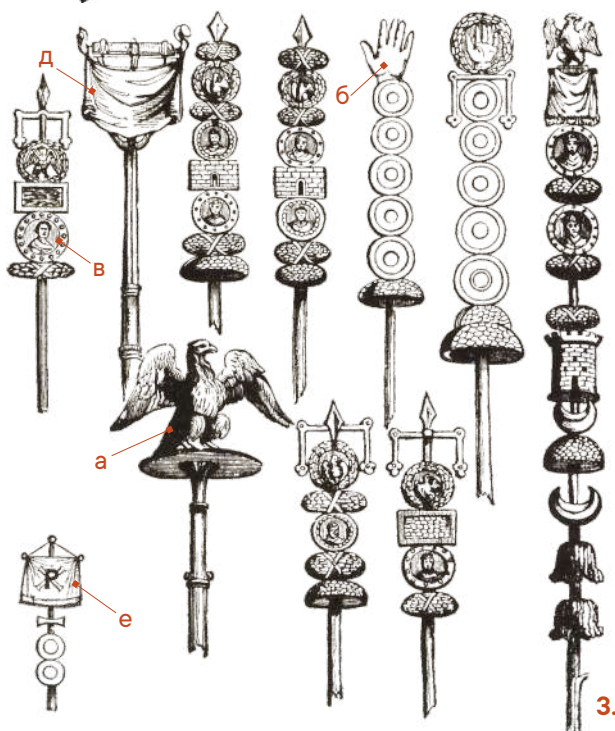
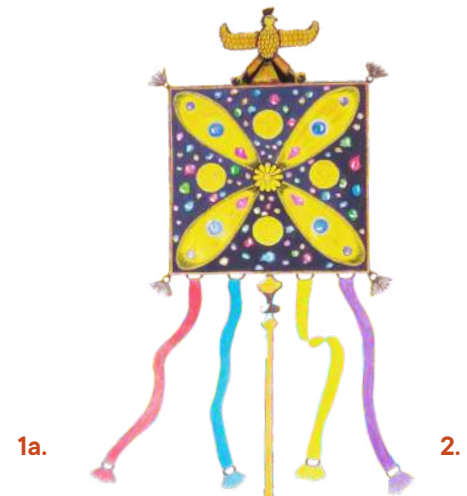
ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ВЕЛИКОГО ГЕРБА НА ДЕРЖАВНОМУ ГЕРБІ СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Структура прапора та його основні елементи

Прапор, урочисто **стяг** – полотнище правильної геометричної, зазвичай прямокутної форми, підвішене на жердині, або щоглі, що зображує певну комбінацію кольорів і символів та використовується для ідентифікації держав, регіонів, міст, організацій, військових об'єднань та сигналювання. Вивченням прапорів займається наука вексилологія. Доісторичний прототип прапора відомий як «вексилоїд» (з англ. vexilloid) – «прапороподібний». Перша частина цього англійського терміна – від лат. vexillum («вексилум», «хоругва»), звідси походить і термін «вексилологія» (англ. vexillology – від лат. vexillum + грец. λογία) – наука про історію, символізм та використання прапорів. Векселоїд, перший прототип прапора, – довга жердина, що зверху закінчувалась різьбленим елементом – родовим символом ватажка. Зазвичай це були зображення тварин. Пізніше до векселоїдів почали додавати полотнище тканини, радше як елемент декорації. У такий спосіб вони починали набирати вигляду сучасного прапора.

г.* Фото вершника з **Драконом** штандартом кавалерії ►

е. Лабарум (лат. labarum) – пізня версія вексилума, на якому замість старих військових символів була зображена христограма або хрест. Лабаруми були введені імператором Констянтином.

1. Унікальний бронзовий прапор Дерафш або «предмет, схожий на прапор Шахдаду, знайдений у Шахдаді (Іран) що датується приблизно 2400 років до н. е. Походження цього прапора досі залишається загадкою, він є найстарішим із знайдених прапорів у світі. На стязі зображені чоловік із жінкою, що сидять на колінах один навпроти одного, із зіркою між ними. Ця іконографія також була знайдена в інших творах мистецтва бронзової доби в Ірані.

2. Дерафш – предмет, схожий на прапор, який використовувався як військовий штандарт підрозділами армії давньої Персії.

3. Елементи римських штандартів:

а. Аквіла (орел легіону, лат. aquila) – головний прапор і найшанованіша святиня легіону. Втрата аквіли вважалася жаливим безчестям, а легіон, що втратив аквілу, розформовувався.

б. Сигнум (лат. signum) – військовий знак маніпули, когорти, центурії або турми. Знак складався з деревка, на якому закріплювалися фалери (спеціальні диски, які використовувалися як знаки пошани), зверху сигнум вінчав наконечник у формі листка або зображення відкритої долоні (лат. manus), символ складеної легіонерами присяги вірності.

в. Імаго (лат. imago) – спеціальний штандарт-значок із зображенням імператора (або одного з членів імператорського прізвища). Імаго був об'ємним зображенням імператора, вибитим на аркуші металу.

г. Дракон (лат. draco) – штандарт кавалерії, що мав вигляд змія, дракона (draco). Ймовірно, дракони були запозичені римською армією у сарматів після того, як сармати і даки стали частиною допоміжної кавалерії (II століття н. е.). Дракон мав бронзову голову, тканинне тіло і щось, що нагадувало хвіст, ззаду.

д. Вексилум (лат. vexillum) – військовий знак ветеранських і допоміжних підрозділів, що мав вигляд тканого полотнища, підвішеного на горизонтальній планці, закріпленій на держаку списа.

Сфери використання гербів та прапорів

За призначенням і сферою використання герби класифікують на:

- державні;
- місцеві (міст, областей, єпископств тощо);
- військові (повітряний і морський флот, різні види військ);
- силові (охоронних структур, поліції і секретних служб);
- відмітні знаки чиновників у світській і релігійній ієрархії (єпископи, судді тощо);
- медичні;
- освітні;
- гільдій, торговельних і професійних об'єднань;
- фамільні і родові.

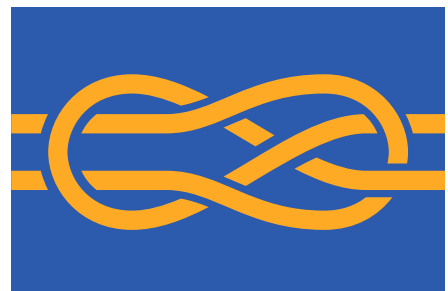
За технікою виконання герб може бути рельєфним або пласким, багатоколірним або однокольоровим.

Якими б не були істинні причини виникнення геральдики: потреба символізації на печатках та прапорах, феодална система в Європі XII століття, лицарські турніри, розвиток військової амуніції, – на початок XIII століття використання геральдичних знаків трансформувалося в науку спадковості. Герольди, які мали дати (і, швидше за все, дали) цій науці ім'я, почали вести та зберігати записи про герби. Ці записи, відомі як «архівні сувої гербів», були часто витончено прикрашені і представляли унікальні у своєму роді документи, які скрупульозно фіксували тих дворян, що належали свити деяких лордів, таким чином реєструючи, описуючи та ідентифікуючи герби васалів.

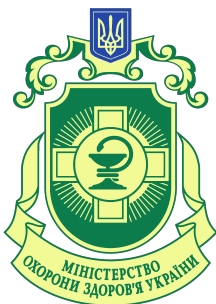
У подібних середньовічних сувоях, ілюстрованих або ні, розміщено герби людей, які брали участь у певних подіях того часу, наприклад, битвах або лицарських турнірах.

Інші пов'язують між собою групи лицарів у певних галузях. Такі документи забезпечують актуальною інформацією про структуру суспільства в період, коли більшість Європи тільки формувалася як мережа національних держав.

Один із найкращих прикладів, що зберігся, – це гербовник, складений близько 1370 року Класом Хайненом. Як герольд міста Гельдерна, він був відповідальним за створення гербів (навіть, скажімо так, «гербовим чиновником») герцога Гельдерна. У цьому гербовнику зображено великі герби феодальних сюзеренів і малі герби васалів, згруповані навколо них. Інформація видається на диво точною, як для того часу, і була, можливо, проаналізована автором на основі відомостей, отриманих від контактів з колегами-герольдами з інших країн.

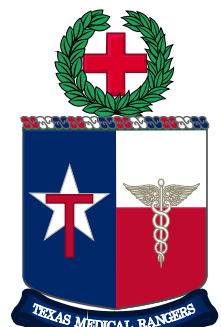
Прапор Міжнародної федерації асоціацій vexиллогії. (FIAV, Federation internationale des associations vexillologiques) офіційно визначає vexиллогію як «створення та розвиток системи знань про прапори всіх типів, їхні форми і функції, системи наукових теорій і принципів, заснованих на таких знаннях». Особа, що проектує прапори – vexиллогіст, особа, що проектує прапори – vexиллографіст.

Герб і прапор Міністерства охорони здоров'я України

Медична служба федеральної поліції Австрії

Техаські медичні рейджери

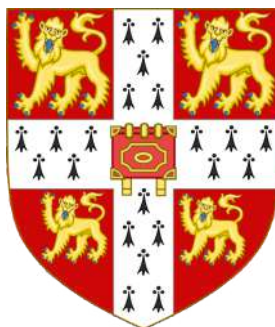

Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

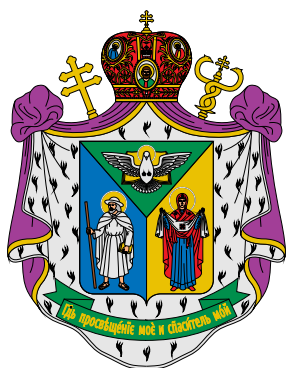
Ельський університет

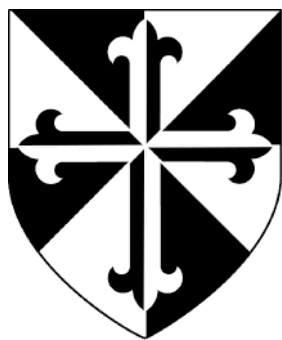
Оксфордський університет

Кембриджський університет

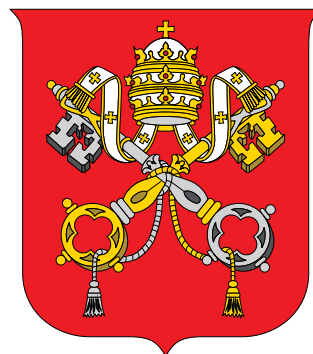
Великий герб УГКЦ України

Домініканський орден

Прапор і герб Ватикану

Королівська асоціація геральдистів Великобританії

Королівська асоціація хіміків Великобританії

Великий герб Королівської асоціації мистецтв

Футбольна асоціація Великобританії

Графський герб родини Шептицьких

Княжий герб «Курч» гетьмана Івана Мазепи

Герб князів Острозьких

Герб Папи Франциска

ОСВІТНІ ЗАКЛАДИ

РЕЛІГІЙНІ ІНСТИТУЦІЇ

ПРОФЕСІЙНІ ОБ'ЄДНАННЯ

ФАМІЛЬНІ І РОДОВІ ГЕРБИ

Сфери використання гербів та прапорів

СИЛОВІ ВІДОМСТВА

Центральне управління СБУ

Командування Силами спеціальних операцій ЗСУ

Прапор Сил спеціальних операцій ЗСУ

Головне управління розвідки Міноборони України

АРМІЯ

Південне командування Збройних сил США

Космічні сили США

Міноборони Чеської Республіки

1-ша окрема танкова Сіверська бригада ЗСУ

СИЛОВІ ВІДОМСТВА

Прапор і герб Міністерства оборони Сполученого Королівства (Збройні сили Його Величності)

Поліція Королівства Норвегії

Поліція Королівства Швеції

СУДОВА ВЛАДА

Верховний суд Королівства Норвегії

Верховний суд Королівства Іспанії

Герб і прапор Генерального прокурора України

МУНІЦИПАЛЬНА

МУНІЦИПАЛЬНА

РЕГІОНАЛЬНА

РЕГІОНАЛЬНА

Великий герб Мілану (Італія)

Герб Порту (Португалія)

Великий герб і прапор Парижа

Великий герб Осло
(Королівство Норвегія)

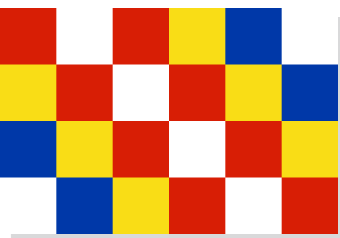
Великий герб Брюсселя
(Королівство Бельгії)

Малий герб Берліна
(Німеччина)

Малий герб Роттердама
(Королівство Нідерландів)

Великий герб і прапор провінції
Антверпен (Королівство Бельгія)

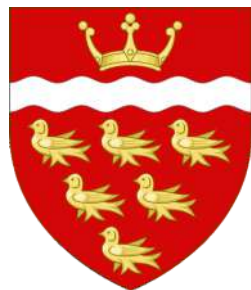
Малий герб Саксонії
(Німеччина)

Малий герб Баварії
(Німеччина)

Герб графства Ворікшир
(Великобританія)

Герб графства Східний Сасекс
(Великобританія)

Герб графства Глостершир
(Великобританія)

Малий герб провінції Північна
Голандія (Королівство Нідерландів)

Державний прапор України

Геральдичний опис: синьо-жовтий горизонтальний двоколонор із співвідношенням ширини прапора до його довжини 2:3. Зворотна сторона полотнища повністю відображає його лицьову сторону. Ідеальне геральдичне забарвлення Державного Прапора України – берлінська лазур, жовтий хром. Державний Прапор та його зображення незалежно від їхнього розміру мають точно відповідати встановленим забарвленню та пропорціям.

Ухвалений у незалежній Україні 28 січня 1992 року.

Окремі сучасні дослідники акцентують на традиції використання жовто-синіх кольорів ще з часу язичництва. Така традиція органічно вплелася у християнську релігію, адже сьогодні в православних храмах Вогонь і Вода – найбільші святості, які виражаються, зокрема, через жовту і блакитну барви. За правилами вексилології порядок кольорів у багатоколірних прапорах здійснюється зверху вниз: першим називається той колір, який є верхнім. Поєднання жовтого і синього (блакитного) кольорів має на наших землях глибоке коріння.

Про втілення саме таких традицій поєднання синього і жовтого кольорів в Україні свідчить і те, що заснованому місту Львів у 1256 році надавався герб, на якому зображений золотий лев на блакитному тлі. Ці ж кольори траплялися на стягах Руського Воєводства за часів Речі Посполитої.

Сучасний синьо-жовтий прапор був уперше публічно зафіксований 25 червня 1848 року у Львові: його українці Королівства Галичини й Володимирії вивісили над Львівською ратушею як національний стяг. Саме після цього випадку синьо-жовте знамено набуває все більшої популярності в українців, а після революції 1905 року його почали використовувати й у Наддніпрянській Україні. У 1917–1921 роках, під час української революції, цей стяг був державним прапором Української Народної Республіки й Української Держави.

Прапор Національної Гідності складається з двох рівновеликих горизонтальних смуг: верхньої – темно-червоного кольору, нижньої – чорного. Співвідношення ширини полотнища до його довжини – 2:3. Древяк виготовляється з порід дерева темного кольору та покривається безколірним лаком. Верхня частина древяка оформлюється у вигляді конуса. Співвідношення ширини прапора до довжини древяка повинне бути не меншим ніж 1:3, а до висоти прапорової щогли (флагштока) не меншим ніж 1:6.

Червоний та чорний кольори здавна були популярними серед українців. Часто вони відображалися у вишиваному одязі, весільних рушниках, крашанках, писанках, глиняних глечиках. Проте певного ідеологічного значення ці кольори набули завдяки Українським Січовим Стрільцям під час Першої світової війни. У листопаді 1916 року було засновано “Орден Лицарства Залізної Остроги”.

Серйозно вплинула на популяризацію червоно-чорної символіки новела Василя Стефаника “Сини” (1922 р.). Письменник устами головного героя стверджує: «Послідній раз прийшов Андрій: він був у мене вчений. “Тату, – каже, – тепер ідемо воювати за Україну”. / – “За яку Україну?” / А він підоймив шаблев груду землі та й каже: “Оце Україна, а тут, – і справив шаблев у груди, – отут її кров; землю нашу ідем від ворога відбирати. Дайте мені, – каже, – білу сорочку, дайте чистої води, аби-м обмивси, та й бувайте здорові”. / Як та его шабля блиснула та й мене засліпила. / “Сину, – кажу, – та є ще в мене менший від тебе, Іван, бери і его на це діло; він дужий, най вас обох закопаю у цу нашу землю, аби воріг з цего коріння її не віторгав у свій бік”».

“Геніальне визначення України дав геніальний Василь Стефаник. Україна – це земля, наша, родюча, чорна, найбагатший у світі чернозем, за який проливали кров найкращі сини України. Українська земля – чорного кольору, а кров борців, що йшла “відбирати її від ворога” – червона. А хіба ж поєднання цих кольорів – червоного і чорного – не символічне визначення України – України, що бореться?”

Герб України

19 лютого 1992 року Верховна Рада України своєю постановою затвердила Державний Герб незалежної України. Ним став золотий тризуб на синьому щиті – знак Київської держави за правління Володимира Великого, що символізує безперервність тривалого історичного розвитку українського народу.

Постанова визначила Тризуб малим гербом України, вважаючи його головним елементом великого герба. Зображення герба, як правило, розміщується на печатках органів державної влади і державного управління, грошових знаках та знаках поштової оплати, службових посвідченнях, штампах, бланках державних установ. Документ також має додаток, у якому міститься кольорове, чорно-біле та схематичне зображення герба із вказаними пропорціями щита і тризуба.

Малий герб України розробила група українських геральдистів: Андрій Гречило, Олексій Кохан та Іван Турецький.

28 червня 1996 року було ухвалено Конституцію України, яка у Статті 20 проголошувала тризуб головним елементом великого Державного Герба України. Тризуб визначався як знак княжої держави Володимира Великого і малий Державний Герб України. Згідно з Конституцією великий Державний Герб мусив встановлюватися в майбутньому окремим законом Верховної Ради України з урахуванням малого герба та герба Війська Запорізького. Незважаючи на проведення декількох конкурсів на проєкт великого герба, жодна із пропозицій так і не була затверджена.

Є понад сорок версій, що пояснюють походження тризуба. Одна з найрозповсюдженіших говорить, що цей знак є містичним символом тривимірності світу. Релігійна версія стверджує, що це стилізоване зображення голуба – символа Святого Духу. Також популярною є гіпотеза про те, що нібито тризуб – це сокіл, який вистежує здобич. Наші предки використовували тризуб як своєрідний оберіг. Зображення тризуба траплялося археологам у багатьох пам'ятках культури, датованих ще першим століттям нашої ери.

Тризуб – родовий знак Рюриковичів. З історичних джерел відомо, що послі князя Ігоря при укладенні договорів ставили печатки з тризубом. На монетах часів Володимира Святославовича з одного боку карбували його портрет, а з іншого – тризуб. За правління Ярослава Мудрого на монетах також карбувалося зображення святого Георгія та тризуба на звороті.

Як прототип сучасного тризуба, офіційне зображення герба УНР, авторства Василя Кричевського, з'явилося 22 березня 1918 року – рівно через два місяці після проголошення незалежності УНР IV Універсалом Центральної Ради.

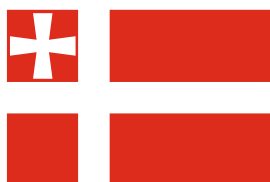

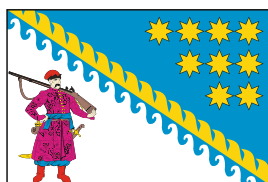
Прапори областей України

Вінницька обл., 2:3

Волинська обл., 2:3

Дніпропетровська обл., 2:3

Донецька обл., 2:3

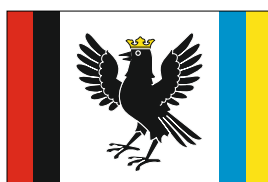
Житомирська обл., 2:3

Закарпатська обл., 2:3

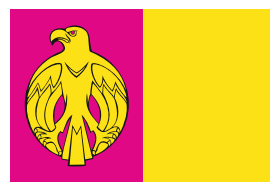
Запорізька обл., 2:3

Івано-Франківська обл., 2:3

Київська обл., 2:3

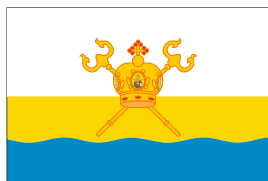
Кіровоградська обл., 2:3

Луганська обл., 2:3

Львівська обл., 2:3

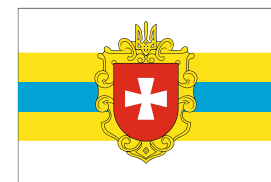
Миколаївська обл., 2:3

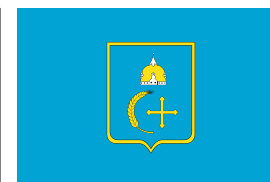
Одеська обл., 2:3

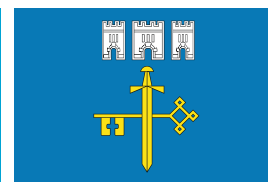
Полтавська обл., 2:3

Рівненська обл., 2:3

Сумська обл., 2:3

Тернопільська обл., 2:3

Харківська обл., 2:3

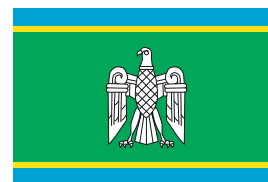
Херсонська обл., 1:2

Хмельницька обл., 2:3

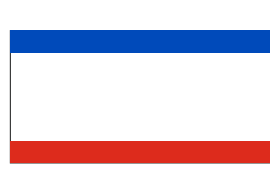
Черкаська обл., 2:3

Чернівецька обл., 2:3

Чернігівська обл., 2:3

АР Крим, 1:2

Прапори обласних центрів України

Вінниця, 1:1

Дніпро, 2:3

Донецьк, 1,2:1,5

Житомир, 2:3

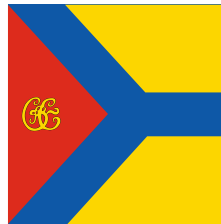
Запоріжжя, 2:3

Івано-Франківськ, 3:4

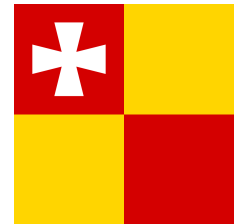
Київ, 2:3

Кропивницький, 1:1

Луганськ, 2:3

Луцьк, 1:1

Львів, 1:1

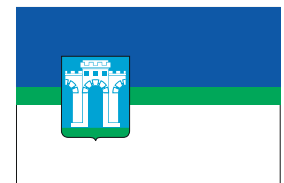
Миколаїв, 2:3

Одеса, 2:3

Полтава, 1:2

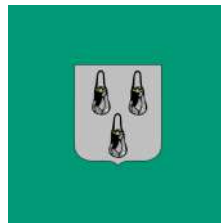
Рівне, 2:3

Севастополь, 2:3

Сімферополь, 2:3

Суми, 1:1

Тернопіль, 2:3

Ужгород, 1:2

Харків, 2:3

Херсон, 2:3

Хмельницький, 1:1

Черкаси, 1:2

Чернівці, 3:4

На експлікації вказані співвідношення сторін прапорів. Майже всі прапори країн світу мають прямокутну форму. Розрізняються прапори співвідношенням сторін, тобто ширини до довжини. Ці співвідношення чітко дотримуються лише для прапорів, які використовуються безпосередньо урядом.

Виробники прапорів прагнуть до найбільш популярних стандартів пропорцій прапорів, таких як 2: 3, 1: 2, 3: 5.

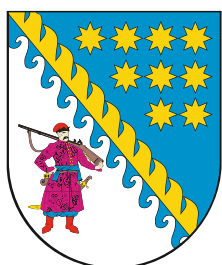
Чернівці, 2:3

Герби областей України

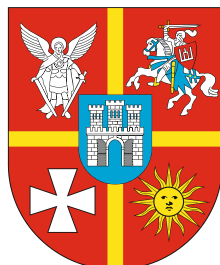
Вінницька обл.

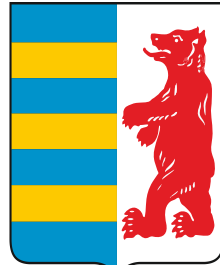
Дніпропетровська обл.

Донецька обл.

Житомирська обл.

Закарпатська обл.

Запорізька обл.

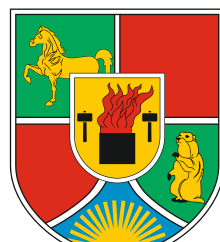
Івано-Франківська обл.

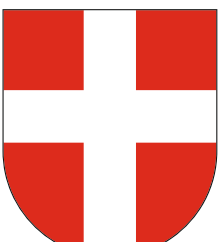
Київська обл.

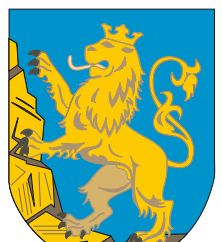
Кіровоградська обл.

Луганська обл.

Волинська обл.

Львівська обл.

Миколаївська обл.

Одеська обл.

Полтавська обл.

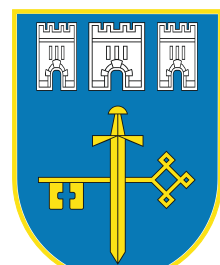
Рівненська обл.

АР Крим.

Сумська обл.

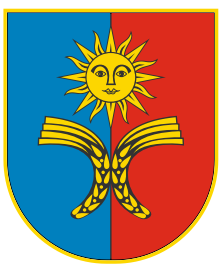
Тернопільська обл.

Харківська обл.

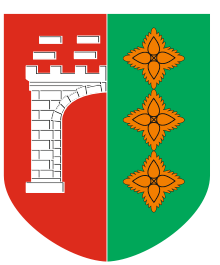
Херсонська обл.

Хмельницька обл.

Черкаська обл.

Чернівецька обл.

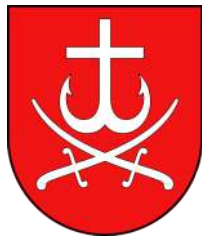

Чернігівська обл.

Герби обласних центрів України

Вінниця

Дніпро

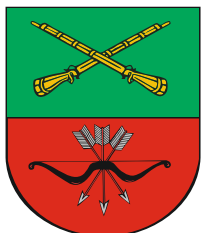
Донецьк

Житомир

Ужгород

Запоріжжя

Івано-Франківськ

Київ

Кропивницький

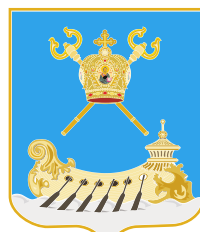
Луганськ

Луцьк

Львів

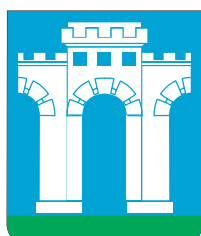
Миколаїв

Одеса

Полтава

Рівне

Сімферополь

Севастополь

Суми

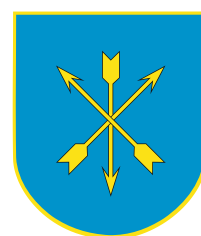
Харків

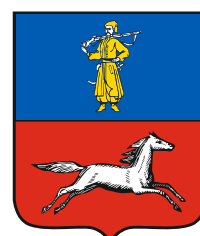
Тернопіль

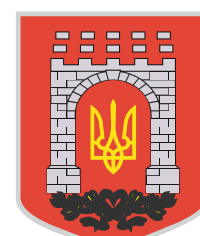
Херсон

Хмельницький

Черкаси

Чернівці

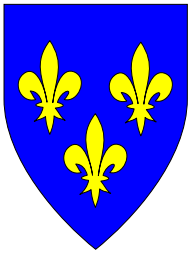

Чернігів

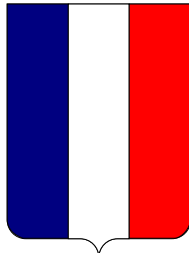

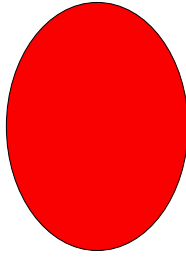
Основні форми щитів

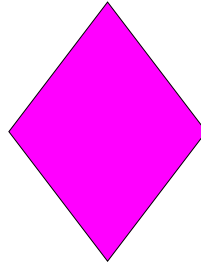
французький
старий

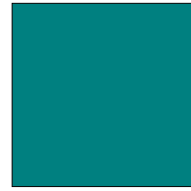
французький
новий

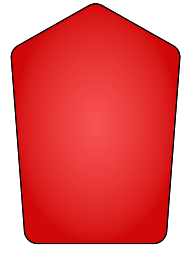
овальний

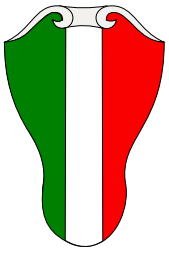
ромбічний

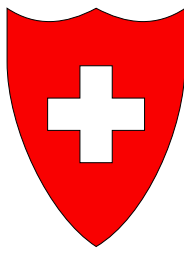
квадратний

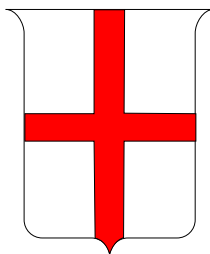
павеза

італійський

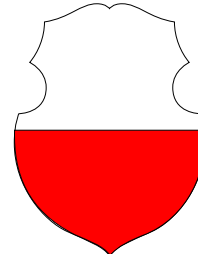
швейцарський

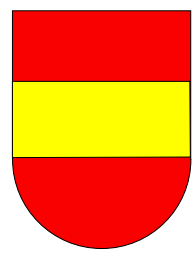
англійський

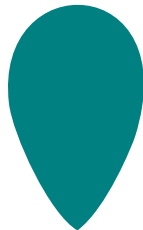
німецький

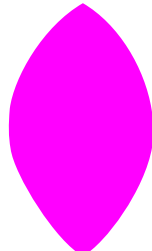
польський

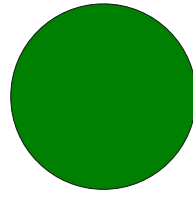
іспанський

каплеподібний,
варязький

африканський

круглий,
візантійський(східний)

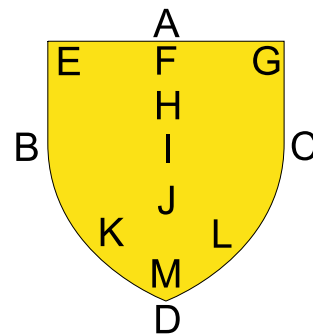

нормандський,
ранньоготський

З тих пір, відколи з'явилася геральдика, науковці відзначають орієнтацію на щит як основний елемент для розміщення в ньому геральдичних фігур. Наявність усіх інших частин герба, таких як: клейнод, намет, бурелет, корона і щитотримачі – залежала тоді від загальної геральдичної композиції. І якщо відомо безліч прикладів обдарування армігеру (гербоносця) щита як такого, зауважимо: нікому не міг бути наданий клейнод за умови, якщо в цієї сім'ї раніше не було щита. Хоча геральдичні символи часто поміщаються на різні предмети (наприклад, як згадані вже прапори або плащі), усе ж таки щит вважається геральдичною платформою, базою, основою, що не має собі рівних в мистецтві геральдики.

У геральдиці права і ліва сторони щита визначаються не з погляду людини, що дивиться на щит, а з погляду людини, що стоїть за щитом, або воїна, що тримає його в руці. Таким чином, ліва частина щита на малюнку, звана «декстер», звернена до правої руки воїна, вважається правою, а права називається «синістер».

Щоб точно визначити, у якій частині щита розташована та або інша фігура, слід розрізняти такі точки або області щита, показані на малюнку.

A – глава. B – праворуч щита. C – ліворуч щита. D – підніжжя, основа. E – правий верхній кут; права глава. F – середина глави. G – лівий верхній кут глави; ліва глава. H – почесна частина (honour point). I – центр (fess point). J – середина щита (nombril of Navel point). K – правий нижній кут; праве підніжжя. L – лівий нижній кут; ліве підніжжя. M – середина підніжжя.

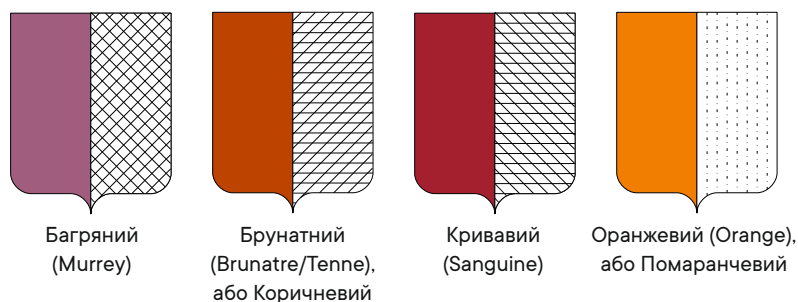
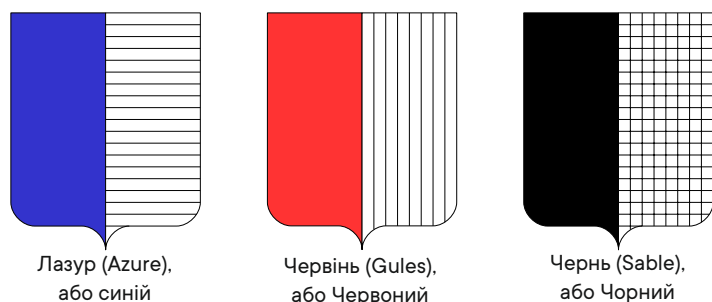

Мова геральдики

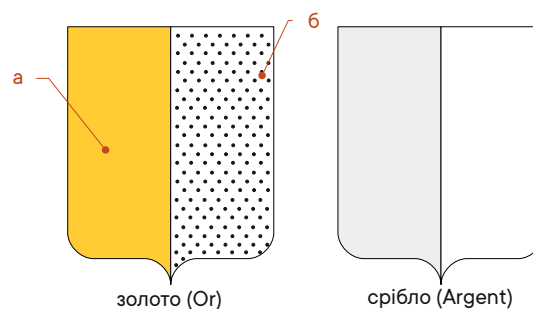
Мова, що використовується герольдами в англомовному світі (та й не тільки), ставить багатьох людей у глухий кут. У багатьох країнах норми цієї «мови» походять від нормандської французької мови Вільгельма Завойовника, якою розмовляла здебільшого знать Європи якраз у період, коли розвивалася геральдика. Ось, наприклад, фраза: «Vert three estoiles Or» – правильний варіант опису зеленого щита, на якому розташовані три золоті зірки, хоча жодне зі слів опису не англійське. В інших країнах геральдична мова значно більше схожа на сучасну. Мова геральдики відома в англомовному світі як «blazonry» (блазонування, опис гербів) і походить від старонімецького слова blasen, що в перекладі означає «дути в ріг». На лицарському турнірі середньовічний герольд під супровід гучних фанфар був зобов'язаний вигукувати імена, титули, розповідати про походження і описувати герби рицарів, що беруть участь у дійстві. Відповідно слово, що дало початок терміну «блазонувати», також стало означати публічне проголошення чогось.

Геральдична мова не менш жива, ніж яскраві кольори і контрастні метали самої геральдики: вона відображає словесну картину розкішного особистого спорядження середньовічної знаті та сучасних гербовласників. Деякі терміни позначають екзотичні і дорогі товари, імпортовані з різних куточків світу: блискуче чорне хутро соболя, що привозили торговці з далекої Півночі, або червону фарбу, яку виготовляли в Персії або Туреччині. Загальний термін, що використовується для визначення всіх кольорів герба, що викликає захоплення барвами, – фініфті, а метали і хутро разом відомі як «тинктури», слово, яке колись також означало фарбу або відтінок.

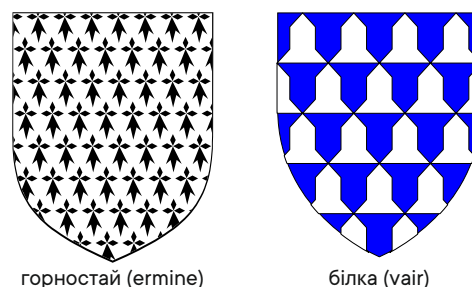
ТИНКТУРИ

В класичній геральдиці використовуються лише два **метали** – золото та срібло.

а. Позначення в кольорі; б. Позначення чорно-біле

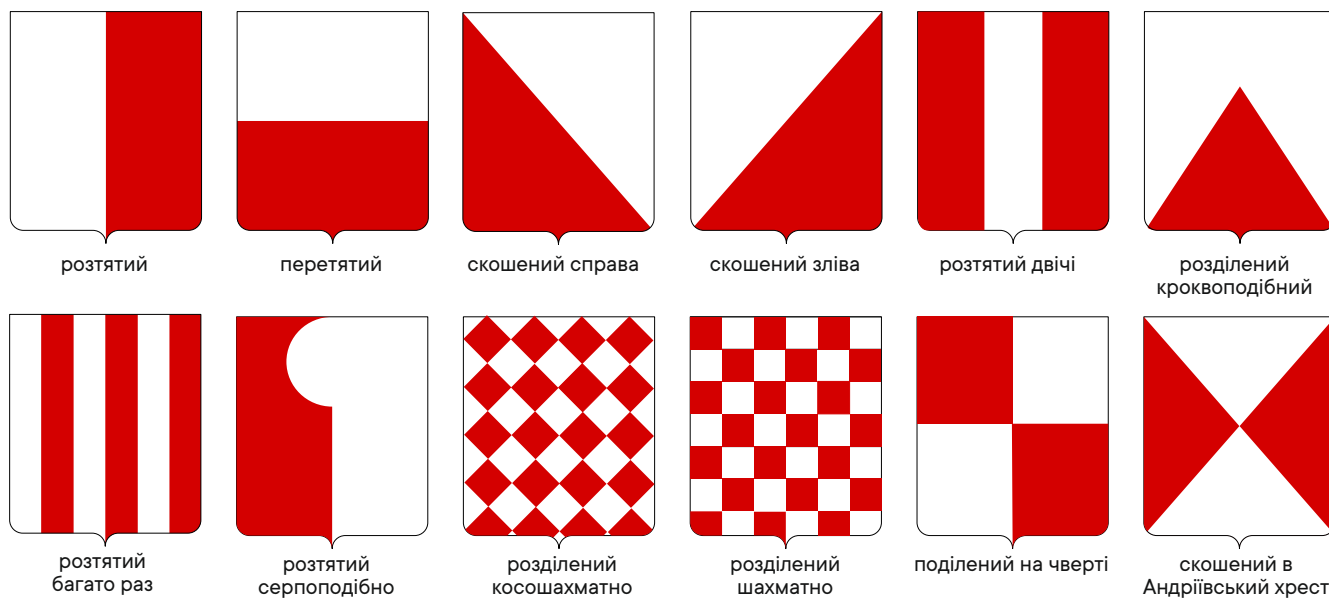
Існує два традиційних геральдичних **хутра**: горностаєве і біляче. Традиція використовувати в геральдиці хутра походить, ймовірно, від давнього звичаю оббивати щити хутром тварин.

У герботворенні спершу використовували лише такі **фініфті (емалі)**: синій, чорний та червоний кольори, які згодом доповнили зеленим та пурпуровим. У західно-європейській геральдиці присутні також декілька рідкісних тинктур, що використовуються з 1600 року: Orange, Tenne, Murrey та Sanguine. Пізніше цей перелік доповнився ще Bleu-celeste (блакитний), Brunatre (брунатний), Cendree (попелястий) та Rose (рожевий).

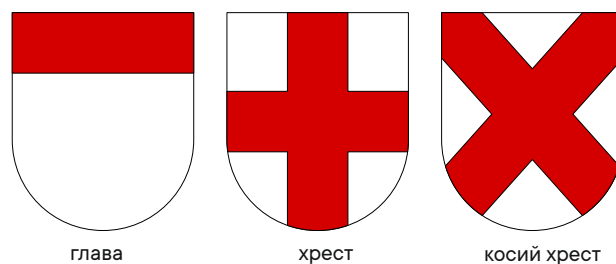

Основні варіанти поділу щита

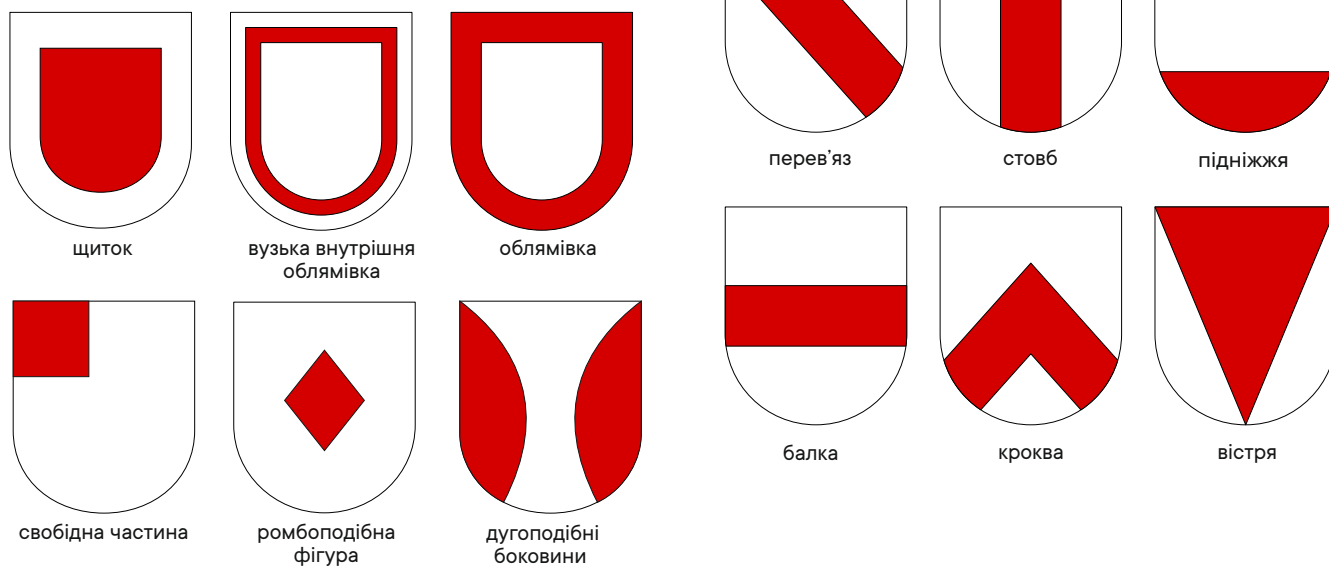

Найпростіший метод створення гербів, що відрізняються один від одного, – це переполовинення поверхні щита на дві частини лінією, при цьому одна частина металева, золота або срібна, інша – заповнена емаллю відповідного кольору. Подальші варіанти можуть бути розроблені розподілом щита великою кількістю ліній із варіантами країв. Додавання позначення хутра до цих варіантів робить можливим отримання безлічі нових простих геометричних композицій.

ПОЧЕСНІ ГЕРАЛЬДИЧНІ ФІГУРИ

ПРОСТІ ГЕРАЛЬДИЧНІ ФІГУРИ

Клейноди

Другим після щита найбільш значущим елементом герба є нашоломник, або клейнод. Це тривимірний об'єкт – окраса верхньої частини шолома. Саме клейноди відображали тенденцію щодо творення найбільш неймовірних, вигадливих і кольорових обрисів у геральдиці. Власне, шолом, крім захисних функцій, яскраво їх демонстрував. Найбільш оригінальними стали нашоломники німецької знаті, представники якої носили на головах цілі споруди з пір'я, розфарбованого у відповідні геральдичні кольори. Пізніше, у XV ст., популярності набули постаті тварин, людей, зображення будівель і веж. Італійська, британська, іспанська, французька знать була простішою у презентації геральдичних символів: вони обмежувалися короною і пір'ям.

Присутність у гербі намета, за припущенням експертів, зумовлена носінням обладунків, які в спеку потрібно було приховувати від сонця, щоб воїн не перегрівався. Бурелет з'єднував шолом з наметом за допомогою відповідної тканини.

Шолом із часом удосконалився від простого об'єднувального компонента лицарських обладунків до одного з найголовніших геральдичних елементів. Більше століття знадобилося для цього, щоб шоломи почали розрізняти за формою, поворотом убик та іншими деталями.

Проаналізуємо детальніше символіку шоломних зображень. Змій – одна з найжахливіших істот у геральдиці. Він представлений у клейноді та на гербі сім'ї Вісконті – середньовічних правителів Мілану. Різними історіями про походження цього змія, мабуть, лякали неслухняних італійських хлопчиків. В одному з місцевих переказів, зокрема, йдеться про величезного отруйного змія, який буквально тероризував місцевість, регулярно поїдаючи маленьких дітей. І Вісконті став першим, хто переміг це чудовисько. Інша історія стосується Оттоне Вісконті, про кого оповідають, що під стінами Єрусалиму під час першого Хрестового походу він убив Волюса – правителя Сарацинів. Оттоне взяв для свого власного герба особистий клейнод Волюса – страшного дракона або великого отруйного змія, що ковтає дитину. Жодна з італійських сімей не мала такої місцевої геральдичної популярності, як сім'я Вісконті, і особливе місце посідав клейнодний змія, зображений всюди в максимально можливій кількості, переживши тим самим століття... Саме його сьогодні можна побачити практично у всьому світі як емблему машин відомої марки "Альфа Ромео".

КЛЕЙНОДАМИ ВІЙСЬКА ЗАПОРІЖЬСЬКОГО Є:

Прапор (хоругва) – символ військової організації. Зазвичай його зберігали у військовому храмі і виносили в особливо важливих випадках, на свята, похорон отамана тощо.

Бунчук – знак ставки, символ отамана в поході, що належав військовому з'єднанню. У мирний час зберігався у храмі. Військовий бунчук був зроблений із волосся кінського хвоста.

Булава – символ військової влади, якою наділений гетьман.

Насека – палиця з металевим закінченням, на якому спочатку насікали імена отаманів; символ громадянської влади отаманів всіх ступенів.

Палиця, прикрашена срібними кільцями, – символ військового судді.

Пернач – символ влади полковника.

Військова печатка у Війську Запорізькому – символ повноважень писаря.

А також **литаври, гармати, значки, пасохи** (тростини) та інше.

Кожен із клейнодів становив належність будь-якої посадової особи в козацькому війську. У різних козацьких військах існували деякі відмінності щодо призначення та складу клейнодів. Так, наприклад, військова печатка, якою скріплювалися всі військові документи, була символом повноважень писаря у Війську Запорізькому.

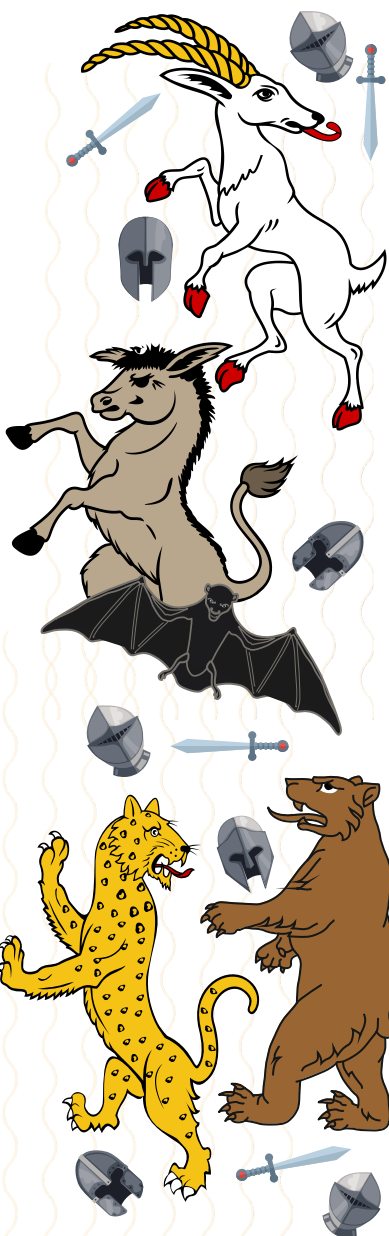
Булава гетьмана України в еміграції Пилипа Орлика – за легендою, він успадкував її від Івана Мазепи

Короткий глосарій геральдичних тварин

Геральдику в її сучасному вигляді почали інтерпретувати на початку XII ст., але багато її фігур і символів походять ще з давніх епох, і деякі з них, здається, пов'язані з міфологічними віруваннями єгиптян, античних греків чи римлян, друїдів, кельтів та представників багатьох інших історичних культур. Упродовж тривалого часу надалі з'являлося багато символів хрестових походів, військового та цивільного життя того періоду. Після них – певні купецькі знаки та символи мистецтва, сільського господарства і полювання. Лицарські турніри збагатили геральдику багатьма системними правилами, що були представлені на цих блискучих конкурсах доблесті, а успішні війни сприяли численним відзнакам і нагородам переможців.

Символізм тісно переплітається з історією та повсякденням нашого життя протягом тисячоліть. Те, що на сьогодні заперечується, має бути взяте до уваги вами як таке, що тоді заслуговувало на довіру та повагу, коли найпарадоксальніші ідеї здобували визнання серед великих інтелектуалів і видатних постатей, якими пишався тогочасний світ.

АНТИЛОПА. Слово походить від середньовічного латинського *anthalopus* і пізньогрецького *antholops*. Лише єгипетська еліта мала право полювати на різні види антилоп і козлів, вважаючи їх магічними, єгиптяни навіть виготовляли амулети відповідно до їхньої форми. У геральдиці антилопи найчастіше з'являються в обіймах королівських осіб. Символ уособлює дію, спритність і жертвність, а також дуже гідного опікуна, якого нелегко спровокувати. Антилопа може бути жорстокою, якщо їй кинути виклик. У шумерській міфології антилопу зображали і місячною, і сонячною твариною. Як сонячна істота, вона була священною для бога Еа, якого іноді називали Еа-Оннес («антилопа Апсу і творіння»), і бога Мардука. У своїй місячній формі антилопа, або газель, вважалася священною для богині Астарті. У єгипетських переданнях ця тварина символізувала Осіріса та Гора, а також її відзначали при згадці про богиню Ісиду і приносили в жертву богу пустелі Сету.

ОСЕЛ. У багатьох стародавніх країнах осел мав помітну прихильність з-поміж усіх інших в'ючних тварин. Він постає як символ терпіння, миру та смирення.

КАЖАН. Зазвичай асоціюється з темрявою та невідомістю, зображується як створіння ночі. У християнській доктрині кажан розглядається як «птах диявола», утілення князя темряви. Кажан є символом закликати очистити старе і створити щось нове – смерть і відродження. Разом із тим, кажан уособлює зустріч зі страхами – входження в темряву на шляху до світла.

ВЕДМІДЬ. Істота величезної сили, яка, попри потуги і кремезність, виживає завдяки фруктам і рибі. Звичка впадати в зимову сплячку протягом сотень років змальовувала ведмедя як символ воскресіння. Зображення з ведмедем часто використовувалися для царських емблем королівств Персії, а кельти вважали його символом великого воїна; таке бачення пов'язане з Арктикою Мурі, кельтською богинею культу ведмедя, яку зазвичай відтворювали у формі цього звіра. Кажуть, що використання такої символіки позначає того, хто володіє політикою, що дорівнює демонстрації великої сили, а це й символ лютої захисті рідних. У геральдиці ведмідь найчастіше зображується з намордником. У Скандинавії існувало тверде переконання щодо здатності деяких людей перетворюватися на ведмедів або набувати їхніх рис. Вважалося, що, якщо воїн одягне сорочку з ведмежої шкури, оброблену оліями та пахучими травами, отримає силу, витривалість і міць тварини.

ЛЕОПАРД. У геральдиці символізує тих хоробрих і великодушних воїнів, які виконали якесь сміливе завдання із неабиякою силою, відвагою, швидкістю та активністю.

Короткий глосарій геральдичних тварин

БОБЕР. Колись його цінували за хутро. Бобри, на переконання людей, працелюбні, з гострою спритністю та невблаганною наполегливістю. Відомо, що бобри впродовж усього року зайняті будівництвом, ремонтом і модифікацією дамб та каналів. Ці майстри-будівельники давно використовувалися в емблематиці промисловості, кооперації та громади. Робоча етика бобра допомагає тримати входи в його будинок під водою, що ускладнює вторгнення хижаків. Оскільки оселя бобрів має два входи, очевидно, вони є нагадуванням про те, що, коли одні двері зачинені, зазвичай відчиняються інші.

ПІВЕНЬ. Символ пильності, а також емблема Святого Петра. Він указує на мужність і, як вісник світанку, часто використовується в символізації уваги. Таке зображення уособлює героя на полі бою або знатну людину в сенаті. Кажуть, півень тричі співає перед смертю людини. Оскільки півень завжди був символічно пов'язаний із сонячними богами Смерті та Воскресіння, то знайшов відповідне місце і в чотирьох Євангеліях, у пророцтві про те, що Петро зрікається свого Учителя перед тим, як півень тричі проспівас. У зороастрійській Авесті півень названий Пародаршем, тобто «тим, хто передбачає» наступний світанок.

ЖУРАВЕЛЬ. Журавлі відомі своїм гучним трубним криком, що можна почути за милі, та ритмічними танцями, які виконують під час шлюбного сезону, коли самці і самки високо підстрибують у повітря. Кажуть, що журавель символізує довге життя, вірність, благодать, процвітання та мир. Стародавні греки шанували журавля як провідника в Аїд – безсмертне царство мертвих. Легенда свідчить: коли грецький поет Ібік був убитий невідомими грабіжниками, журавлі вказали на вбивць таємничим кружлянням над головою одного з винних. Цю стару переповідку називають «Ібікусові журавлі». У міфології вони часто є посланцями богів і вважаються володарями великого розуму та пильності. Журавель асоціюється з грецькою богинею Деметрою (римська Церера) – покровителькою врожаю.

ГОЛУБ. Символ невинності, лагідності і прихильності, а в мистецтві та Святому Письмі – Святого Духа. З тих пір, як голуб повернувся в Ноїв ковчег з оливковою гілкою, його почали вважати провісником миру і носієм добрих звісток. У церковних вітражах зазвичай зображають сім променів, що виходять від голуба, вони означають сім дарів Святого Духа. Голуб також символізує людську душу і може бути представлений таким, що вилітає з вуст святих під час смерті. г'важалосся, що голуб не здатний проявити злість до будь-якої істоти, адже згідно з переданням, Ісус відправив Своїх учнів у світ після того, як наказав їм: «Будьте мудрі, як змії, і невинні, як голуби». Протягом століть зображення голуба використовують для символізації багатьох речей. Це емблема поміркованості, символ невинності, знак натхнення та прапор миру. Голуб також символізує і вірність у шлюбі, цнотливість та терпіння в стражданнях.

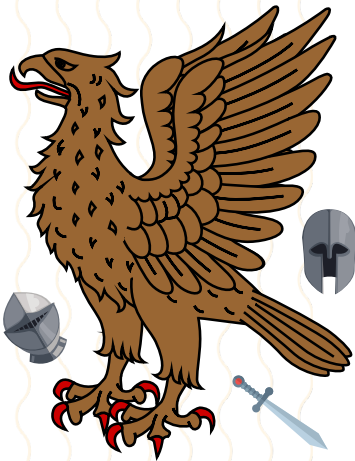
ДРАКОН. Є найвідважнішим з усіх живих істот через гостроту зору, тому він зазвичай символізує захисника скарбів. Англосаксонське слово «дракон» походить від грецького «бачити ясно», що натякає на дар пророцтва. Хоча дракони часто народжувалися з руйнування та хаосу, у деяких культурах вони уособлювали удачу та досконалість. Разом із тим, дракон відображає мінливість, пошук таємних знань, шляху крізь усе, алхімію, стихії, вічні зміни, відкриття прихованих скарбів і є захисником усього, що ви маєте.

ФЕНІКС. Міфічний птах, який живе впродовж 500 років, будує власне похоронне вогнище, знищується полум'ям і знову постає з попелу. Він символізує схід і захід сонця, а також безсмертя, воскресіння та життя після смерті.

Короткий глосарій геральдичних тварин

ОРЕЛ. Шляхетний знак, що вказує на людину дії, дедалі більше зайняту вагомими справами, людину високого духу, винахідливу, швидку в ухваленні рішень, розсудливу в неоднозначних питаннях. У багатьох культурах орел постає як символ справжньої великодушності і твердості духу; уособлення влади і суверенітету. Орел також є відбиттям мужності, свободи та безсмертя. Він із гордістю служив емблемою могутності і єдності імперії для Вавилону, Цезарів, Карла Великого та багатьох імператорів Священної Римської і Візантійської імперій, а також для руських князів, ацтеків і Наполеона. Геральдичний орел з'являється на перських та єгипетських бойових прапорах і на знаменах римських легіонів. Римляни називали орла «птахом Юпітера» і несли його на своїх стягах у бій. Якщо легіон втрачав свого орла, він був згнаний. Римський звичай дозволяв орлові летіти в похоронне багаття померлого імператора і нести душу бога на небо після періоду земного втілення імператора. Ранні християни шанувували орла як символ надії, сили та воскресіння. Останнє переконання ґрунтується на ранньому віруванні про те, що орел, на відміну від інших птахів, періодично оновлював своє оперення та молодість, пролітаючи біля сонця, а потім занурюючись у воду. Величний орел посідав центральне місце в багатьох міфах і священних писаннях людства.

ЛЕВ. Емблема величі, сили та справедливості, військової могутності і безсмертної мужності. Лев насправді є ворогом, якого варто боятися. Лев також є символом воскресіння. Згідно з віруваннями, левеня народжується мертвим і залишається таким протягом трьох днів, аж поки батько не вдихне життя в нього. Інша легенда свідчить, що Лев є єдиною твариною роду котячих, яка народжується з розплющеними очима, і кажуть, що спить він також із розплющеними очима, хоча це не зовсім так. Руський лев – це золотий лев на лазуровому тлі, що використовувався для гербів Руського Королівства, Руського Воеводства Речі Посполитої й Західноукраїнської Народної Республіки. Зазвичай зображався здибленим, рідше – у русі, коронованим, зі срібним чи червоним озброєнням; таким, що спинається на золоту або срібну скелю. Найдавніші зображення лева фігурують на печатках руських королів від XIV ст.: Юрія I, Лева II, Юрія II, Володислава. Як регіональний герб Львівської землі у вигляді лева на скелі, відомий із XV ст. З початком революції в Австрійській імперії 1848 року став одним із політичних символів українців і українського національно-визвольного руху.

ЯЩІРКА. Завжди шукає сонця і може символізувати людську душу, яка намагається знайти світло; також уособлює смерть із подальшим воскресінням. Ящірка є також втіленням безпеки та добробуту, оскільки може втратити свій хвіст і потім відновити його.

СКОРПІОН. Є символом як мудрості, так і самознищення. Жало скорпіона може бути спрямоване на ворогів, тому амулети у вигляді скорпіонів носили представники багатьох культур як захист від зла. Вважається, що скорпіон виробляє й отруту, і протиотруту. У деяких культурах це зробило його емблемою воскресіння та сталості. Прикметно, що Селкет, єгипетську богиню і захисницю мертвих, зображували з головою скорпіона.

СОВА. Зазвичай зображена в анфас сова є птахом Афіни – грецької богині мудрості та улюбленої дочки Зевса. Афіна найбільш відома в аспекті втілення розуму, сили та мудрості, а також допомоги іншим у їхньому героїчному шляху до самовладання та розуміння.

ПАПУГА. Єгипетський символ мудрості та доброї поради, що використовувався в емблемах заможних римських родин, де одному рабові доручали доглядати за сімейним птахом, яким найчастіше й був папуга. У Європі у період Середньовіччя та Відродження папуг тримали лише королівські особи або представники знаті.

АДРЕСА ПАРКУ ІСТОРІЇ ЗЕМЛІ:

Україна, Івано-Франківська обл.,
Богородчанський р-н, с. Підгір'я, урочище Горби